

Oslo, 1.10.2021

Innspill til ny regjeringsplattform

Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening er opptatt av at norske elever, lærere, studenter og allmennheten for øvrig skal ha tilgang til god faglitteratur, til gode læremidler og fagbøker. At forskning og læremidler gjøres tilgjengelig på digitale plattformer er ikke ensbetydende med at materialet er formidlet til elever, studenter og allmennheten for øvrig.

Grunnoplæringen – gode læremidler til alle

Gode læremidler er en forutsetning for at alle barn skal ha mulighet til å lære. Vi ser at flere kommuner og fylkeskommuner ikke har økonomi til å kjøpe inn læremidler til de nye læreplanene, som fører til at elever i kommuner med lite midler sitter igjen med utdaterte og mangelfulle læremidler. Dette er et demokratisk problem.

En økt satsing på digitalisering av fritt tilgjengelige læremidler gjennom offentlige samarbeid som FriDa og NDLA fører ikke til utjevning av forskjeller, det er det kompetente lærere med tilgang til et bredt mangfold av læremidler og læringsressurser som gjør. Forskning viser dessuten at grunnleggende ferdigheter som lesing, skriving, regning og innlæring settes på prøve når man digitaliserer, og det er vesentlig at skolene kjøper inn trykte læremidler som kan benyttes i samspill med digitale læremidler og læringsressurser. Samtidig ser vi at det offentliges produksjon av læremidler gjør at mangfoldet av læremidler i markedet reduseres, og at læreren som fagperson fratras muligheten til å vurdere hvilke læremidler som er til det beste for elevene sine.

Det må satses på læremidler ved at

- kommunene og fylkeskommunene må tilføres midler til å kjøpe nye læremidler, både digitale og trykte
- offentlige midler bør brukes til eksisterende læringsystemer fremfor å investeres i utvikling av offentlige læremidler i konkurranse med markedet

Styrking av norsk som fagspråk

Norsk fagspråk er under stadig press i universitets- og høyskolesektoren. Hele 9 av 10 vitenskapelige artikler fra norske universiteter- og høyskoler er skrevet på engelsk. Forskning som formidles gjennom lærebøker på norsk gjør fagstoffet tilgjengelig for studenter i større grad enn det lærebøker på fremmedspråk gjør. Spesielt gjelder dette på lavere grads studier, der forståelsen for forskning ofte ikke er godt utviklet. Lærebøker på norsk vil styrke det norske fagspråket, og gjøre studentene bedre forberedt på å tre inn i det norske arbeidslivet.

Det må legges til rette for, og stilles krav til at

- utdanningsinstitusjonene velger pensumlitteratur på norsk
- forskere og vitenskapelige ansatte skriver fagbøker på norsk til studenter og en bredere allmennhet
- det utvikles tilgjengelige termlister innen alle fagområder
- det utvikles et system i UH-sektoren som gjør at forskere får tid til og anerkjennelse for å skrive lærebøker og fagbøker på norsk

Prioritering av formidling i akademia

UH-loven slår fast at en av hovedoppgavene er å formidle forskning. Men vi ser at formidlingen til en bredere allmennhet ofte må vike for publisering av forskning i fagfelleverderte tidsskrifter. Det gjør at samfunnet ikke får tilgang til kunnskapen som produseres ved norske universiteter og høyskoler. Det må legges bedre til rette for den resonnerende og utgreiende formidlingen som best skjer i bokform.

Forskningsformidling må prioriteres i akademia ved at

- forskningsmiljøene stimuleres til å skrive og formidle sin forskning til studenter og allmennheten ved at forskere og vitenskapelige ansatte krediteres for å skrive lærebøker på den ene siden, og skrive vitenskapelige bøker regnet for den bredere allmennheten på den andre siden
- sektoren sørger for akademisk frihet. Forskeren må fritt kunne utforske og formidle på måter hen ser som mest formålstjenlig, uten å bli begrenset av strukturer eller andre hensyn.

Respekt for opphavsretten

At kunnskap er åpent tilgjengelig for allmennheten, er et viktig demokratisk prinsipp, men vi ber at det utvikles systemer for å respektere den enkelte forfatters opphavsrett.

Forfatteres mulighet til å skrive faglitteratur er i stor grad knyttet til et kretsløp. Gjennom betaling for bruk av opphavsrettslig materiale og vederlag, genereres det nye midler til opphaverne i form av stipender. Åpen tilgang og kravet til læremidler utgitt under fri lisens kan i siste instans undergrave dette kretsløpet, og føre til at det blir skrevet og utgitt mindre fagbøker og gode læremidler. Det å gjøre forskning og læremidler tilgjengelig er ikke det samme som å formidle kunnskap til et publikum. Formidling krever strukturer for overføring av kunnskap. Disse strukturene skapes gjennom et samspill mellom ulike aktører (det offentlige, organisasjonene og bransjen for øvrig). Det faglitterære kretsløpet innebærer at forfattere stimuleres til å bidra til å skrive innovative læremidler som lager holdepunkter for elever i en læringshverdag som er i stadig endring og krever nye ferdigheter i takt med samfunnsutviklingen, og at forskere og vitenskapelig ansatte stimuleres til å formidle sin kunnskap i bokform.

Om Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening

Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening er en fagforening for forfattere og oversettere av faglitteratur og sakprosa. Foreningen har ca. 5 000 medlemmer, og en betydelig andel av disse er læremiddelforfattere og jobber i universitets- og høyskolesektoren (UH-sektoren).

NFFOs forvaltning av Det faglitterære fond er det mest sentrale virkemiddelet som sikrer at akademiske fagbøker finnes på norsk. Fondet tilføres årlig rundt 100 millioner kroner i inntekter fra kopi- og bibliotekvederlag, hvorav størsteparten går ut igjen som stipender til alle typer faglitterære forfattere og oversettere.